

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. B. H. Coenen, W. L. Ghijsen, N. G. Kam,
D. M. G. Koch, J. L. A. Ledebor, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIEVERGADERING ten huize van den heer J. B. H. COENEN, Choorstraat 43, op Dinsdag a. s. te 4 ure.

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

L. S.!

Door een samenloop van omstandigheden zijn in het verslag van de vergadering der Commissie tot Behartiging van Studiebelenen op Woensdag 13 Mei eenige onnauwkeurigheden ingeslopen. Hier volgen de Statuten en de Wet der Commissie zooals deze in de vergadering werden vastgesteld om direct na goedkeuring van den Raad van Bestuur in werking te treden.

Statuten der Commissie tot Behartiging van Studiebelenen.

Art. 1. De Commissie tot Behartiging van Studiebelenen vertegenwoordigt de ingeschrevenen van de Polytechnische School in zaken de studie betreffende en is als zoodanig erkend door den Raad van Bestuur der Polytechnische School.

Art. 2. De Commissie bestaat uit leden der zes verschillende afdelingen der Polytechnische School. Zij wordt gekozen door de ingeschrevenen met uitzondering van hen, die voor de eerste maal ingeschreven zijn.

Art. 3. De Commissie doet datgene wat haar door de ingeschrevenen in het belang der studie wordt opgedragen, verder al wat haar in dat belang gewenscht voorkomt. Daartoe stelt zij zich o. a. in verbinding met den Directeur, den Raad van Bestuur en de Docenten der Polytechnische School.

De Commissie is van haar handelingen verantwoording schuldig aan de ingeschrevenen.

Art. 4. Voor opmerkingen over colleges van een der Docenten wendt de Commissie zich rechtstreeks, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk tot dien Docent of tot den Directeur.

De toestand van het onderwijs en die der Polytechnische School in algemeenen zin, worden eenmaal in het jaar behandeld in een, door de ingeschrevenen goed te keuren, schrijven gericht aan den Raad van Bestuur.

Dit schrijven met het ingekomen antwoord, benevens een overzicht van de verdere werkzaamheden der Commissie in het afgelopen jaar, vormen het jaarverslag, dat gepubliceerd wordt. De commissie bepaalt zich in het schrijven, evenals in het verdere jaarverslag uitsluitend tot opmerkingen van algemeenen en zakelijken aard.

Art. 5. Wijzigingen in de statuten kunnen slechts geschieden in overleg met den Raad van Bestuur.

Wet der Commissie tot Behartiging der Studiebelenen.

Art. 1. De ingeschrevenen der Polytechnische School worden verdeeld in de volgende afdelingen:

Technologen.
Civiel-ingenieurs.
Bouwkundige ingenieurs.
Scheepsbouwkundige ingenieurs.
Werktuigkundige ingenieurs.
Electrotechnische ingenieurs.
Mijn-ingenieurs.
Ingeschrevenen voor B₁ en B₂.

Art. 2. Alleen zij behooren tot één of meer afdelingen die daarvoor zijn ingeschreven bij den Directeur der Polytechnische School. Ingeschrevenen voor verschillende studievakken kunnen zelf de afdeling waartoe zij wenschen te behooren, bepalen.

Art. 3. Iedere afdeling is in de commissie vertegenwoordigd door één lid van het 3de of hooger studiejaar, indien ze 25 of minder, door twee leden, indien ze meer dan 25 ingeschrevenen telt.

Bovendien kiezen alle stemgerechtigden twee leden der Commissie uit het 1e en 2e studiejaar.

Art. 4. De ingeschrevenen hebben het stemrecht voor de afdelingen waartoe zij behooren behalve die voor de eerste maal zijn ingeschreven.

Art. 5. De Commissie wordt elk jaar in October gekozen. Daartoe worden de verkiezingen uitgeschreven vóór 15 October door den secretaris van de aftredende commissie.

Art. 6. Door de Besturen der vakverenigingen worden kandidaten gesteld. Tegencandidaten kunnen gesteld worden door minstens 5 stemgerechtigde ingeschrevenen der afdelingen bij hun vakbestuur.

Art. 7. De kandidaten B₁ en B₂ worden gesteld: één door het gezelschap Leeghwater te zamen met het gezelschap Practische Studie en één door de Mijnbouwkundige Vereniging te zamen met Technologisch Gezelschap.

Art. 8. Is voor een vacature slechts één kandidaat gesteld, zoo wordt deze geacht te zijn gekozen. Zijn er meerdere kandidaten, zoo heeft tusschen hen een stemming plaats op twee achtereenvolgende dagen.

Degene die bij deze stemming de volstreekte meerderheid van de uitgebrachte geldige stemmen heeft verkregen is gekozen.

Is geen meerderheid verkregen, dan zal herstemming plaats vinden tusschen de twee kandidaten die het grootste aantal stemmen hebben verkregen.

Art. 9. De dag vóór welken kandidaten moeten gesteld zijn, de, door de vakverenigingen gestelde kandidaten, benevens tijd en plaats voor de eventuele stemmingen en herstemmingen worden minstens één week van te voren bekend gemaakt.

Art. 10. De Commissie kiest uit haar midden een president, een secretaris en een penningmeester.

Art. 11. De commissie is verplicht elke schriftelijke, onder teekende aanmerking, wensch, enz., de studie aan- of de inrichting van de Polytechnische School betreffende, door één of meer ingeschrevenen ingediend te onderzoeken en bij gebleken gegrondheid er gevolg aan te geven volgens art. 4 der Statuten.

Art. 12. Acht zij die aanmerking, wensch, enz. ongegrond,

dan deelt ze dit mede aan den indiener, of de indieners, daarbij hare motieven vermeldende.

De indiener of de indieners kunnen hun aanmerking, enz. onderwerpen aan het oordeel eener vergadering.

Acht de Commissie een opdracht haar door een vergadering van ingeschrevenen gedaan, onuitvoerbaar, dan kan zij de uitvoering daarvan schorsen tot de beslissing van een tweede vergadering, binnen 8 dagen daarna te beleggen.

Art. 13. Een afdeulings-vergadering wordt bijeengeroepen door de Commissie of op aanvraag van minstens vijf leden dier afdeeling.

Een algemeene vergadering wordt door de Commissie of op aanvraag van minstens tien ingeschrevenen bijeengeroepen.

Alle voorstellen, moties, enz. moeten op eene vergadering om te worden aangenomen, de meerderheid van het aantal geldig uitgebrachte stemmen hebben. (zie echter art. 20)

Bij staking van stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

Blanco stemmen worden als niet uitgebracht beschouwd.

Art. 14. Het in art. 4 der Statuten bedoelde schrijven wordt gedurende minstens tien dagen ter lezing gelegd en kan door de ingeschrevenen van schriftelijke, ondertekende opmerkingen worden voorzien, waarna het in een algemeene vergadering wordt behandeld en definitief vastgesteld.

Art. 15. Het jaarverslag wordt door de Commissie gepubliceerd in overleg met de vakverenigingen.

Exemplaren hiervan worden gezonden aan den Raad van Bestuur, den Directeur, de Docenten en de Assistenten der Polytechnische School. Bovendien wordt dit verslag tegen den kostenden prijs verkrijgbaar gesteld voor de ingeschrevenen der Polytechnische School.

Art. 16. De Commissie wordt finantieel gesteund door de vakverenigingen, Deze dragen in de kosten bij naar verhouding van het aantal hunner leden. Van alle uitgaven is de penningmeester verantwoording schuldig aan de besturen der vakverenigingen. Buitengewone uitgaven kunnen niet geschieden dan met goedkeuring van die besturen.

Art. 17. Het ter lezing liggen van het in art. 4 der Statuten bedoelde schrijven, vergaderingen en verkiezingen mogen niet geheel of gedeeltelijk vallen binnen 8 dagen vóór of na een vacantie.

Aankondigingen, ter lezing liggen van het schrijven, vergaderingen en verkiezingen moeten geschieden op een voor alle ingeschrevenen of die der betrokken afdeeling toegankelijke plaats.

Art. 18. Alle ingeschrevenen krijgen bij hun eerste inschrijving kosteloos een exemplaar van Statuten en Wet der Commissie.

Voor meerdere exemplaren wordt den kostende prijs in rekening gebracht.

Art. 19. Voorstellen tot wetswijziging gaan uit van de Commissie of minstens tien ingeschrevenen.

Deze voorstellen worden minstens één week ter lezing gelegd en kunnen door de ingeschrevenen van schriftelijk ondertekende amendementen worden voorzien. Op eene algemeene vergadering uiterlijk drie weken na de indiening gehouden, wordt over de voorstellen en de amendementen gestemd.

Van deze wijzigingen wordt kennis gegeven aan den Raad van Bestuur.

Art. 20. Dispensatie van een artikel van deze wet kan verleend worden met $\frac{2}{3}$ van het aantal geldig uitgebrachte stemmen.

Art. 21. In gevallen waarin deze wet niet voorziet beslist de Commissie, zoo ook in geval van twijfel over de uitlegging van eenig artikel.

De Penningmeester waarnemend Secretaris
der C. t. b. v. S.

J. A. SCHOUTEN.

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

De laatste Wetswijzigingen van den Senaat.

Ik acht deze wetswijzigingen uit zeker oogpunt belangrijk. Ten eerste om hare moreele beteekenis. Er is in den laatsten tijd in ons corps een strooming merkbaar om de heerschappij van het corps over hare verenigingen te versterken. Het weerbaarheidsincident liet reeds zien, dat een vereniging maar niet precies doen mag wat ze wil, maar dat ze onder controle van het corps staat.

Deze wetswijzigingen versterken de oppermacht van het corps, daar de verenigingen daarbij steun zullen gaan zoeken, wanneer zij zelf onmachtig blijken en de Senaat belooft ons meer: zij wil eene rechtstreekse controle invoeren op de financiën der verenigingen. M. i. zullen deze wijzigingen zegenrijk werken. Het corps zal worden iets meer positiefs, het zal iets verliezen van de vaagheid die het nu bezit en daarmee zal gepaard gaan een versterking van het corpsgevoel. Het tweede standpunt van waaruit de wijzigingen zijn te zien is dat der nuttigheid en daartegen zullen wel geen bezwaren bestaan. De wanbetalingen hebben in ons corps zich zoo uitgebreid dat het de allerhoogste tijd is om daartegen maatregelen te nemen. Hetgeen buiten het corps diefstal en oplichterij wordt genoemd is in het corps gewoonte; de verplichtingen, tegenover corps en verenigingen trapt men eenvoudig met voeten. Dat 27 menschen voorhangen ter royeering van het corps is een schande en nog een grootere schande is het, dat de overgrote meerderheid van die menschen inplaats van zich dood te schamen er nog niet aan denkt te betalen.

De verenigingen zullen dus in het vervolg hun wanbetalers laten executeeren door den Senaat en het is te hopen dat deze met de royeeringsstift niet spaarzaam zal wezen, maar de rotte elementen lustig schrappen zal. Het is er juist een goede tijd voor.

Eer en goede trouw moeten in ons corps hooger staan dan daarbuiten inplaats van een stuk lager.

D. DE IONG HWZN.

De aanstaande Varsity.

Als Zondag het schot van den starter gevallen is, zullen „Njord” en „Laga” den strijd om het hoofdnummer — oude acht — openen.

Zoo er ooit een moment is, waarop men intens den hechten band voelt, die aan het Corps bindt, waarop men met trotsch de kleuren zijner vereniging draagt, zoo is het voorzeker deze dag, voor studenten een der meest gedenkwaardige van het jaar. Er is geen gebeurtenis, uitgezonderd misschien de jaarlijksche slachting, ook wel examen genoemd, die meer de algemeene aandacht en belangstelling tot zich trekt, die langer aller gemoederen vervult, die zoo voortdurend het onderwerp der gesprekken vormt.

Mocht er ooit een bewijs noodig zijn voor de hechtheid en soliditeit onzer corporatie, zoo wordt dit ruimschoots geleverd door de algemeene belangstelling, waarin de universiteits-race zich mag verheugen, door de angstige spanning, waarmee een ieder dezen gewichtigen dag verbeidt.

En dit jaar is de alom-heerschende spanning grooter dan ooit: nog een overwinning voor de rooden en „Njord” en „Laga” staan gelijk, wat het aantal der behaalde zegepralen betreft.

De strijd tusschen „Njord” en „Laga” heeft een bijna klassieke reputatie gekregen; wél wisten nu en dan ook „Triton” of „Nereus” de zoo begeerde trophée te behalen, doch meestal en vooral in den laatsten tijd waren het Leiden en Delft, die elkaar den eerepalm betwistten.

Hoe het nu zal gaan? Het schijnt ditmaal buitengewoon gevaarlijk zich aan voorspellingen te wagen; tot voor korten tijd liet het zich voor „Laga” niet erg rooskleurig aanzien, zoo schreef de heer H. F. Adams, de bekende ex-Lagaroer, die als consciensueus redacteur van de „Sportkroniek” zich persoonlijk van het roeien der verschillende ploegen op de hoogte stelde, na zijn bezoek aan „Nereus”:

„Wij waren zoo gelukkig de Nereus acht verleden week te zien en achter Dr. Meurer de oefening te kunnen volgen.

Onze indruk op dien middag was, dat van de drie Varsity ploegen, die we toen kort na elkaar gezien hadden, de Nereus acht, wat het roeien betreft, beslist de beste is, dan komt Njord en ten slotte Laga; welke plaats Triton in dit

reeksje toekomt, kunnen wij niet beoordeelen, daar wij het nog niet zagen.

Nu is het natuurlijk niet uitgesloten, dat Njord en Laga nog een grooten sprong vooruit maken, de laatste twee weken, zoodat er nog absoluut geen gevolgtrekking is te maken uit wat verleden week onze indruk was.

Laga was hoofdzakelijk te traag, het wat geen race-slag, er zat geen pit in, vooral het inzetten was te sullig.

Njord gaat mooi en lenig, nog ietwat ongelijk, maar het roeien is tenminste energiek.

Plaatst men de drie ploegen in volgorde der kracht of van het gewicht, dan is die juist omgekeerd en staat Laga bovenaan, dan Njord en ten slotte Nereus.

Daardoor is Nereus dus bij de anderen in het nadeel, hoeveel, zal ook van de weersomstandigheden afhangen, en is niet vooruit te zeggen. Het is echter te hopen, dat dit niet zooveel zal blijken te zijn, dat hun keurig en toch pittig roeien niet volkomen tot zijn recht zou komen."

Zooals men ziet is dit oordeel, wat Laga's kansen betreft, allesbehalve optimistisch. Nu echter schijnt er een groote verandering ten goede te zijn gekomen, vooral, wat de zoo hoog noodige gelijkheid, het ensemble betreft. Van zeer bevoegde zijde ontvingen we de volgende algemeene beschouwingen over de ploeg en hare verrichtingen:

„De eigenlijke training begon eerst na de Paaschvacantie, hoewel reeds twee weken van te voren druk van de oefenboot werd gebruik gemaakt.

Veel tijd was er dus niet, maar toch nog net genoeg om een goed geheel te verkrijgen. Allerlei tegenspoeden hebben echter er toe meegewerkt, dat nu, een week voor de Varsity, de heele ploeg is omgezet en twee oud-roeiërs weer hunne plaatsen in de boot hebben ingenomen.

Eerst was het Niermeyer, die om verschillende redenen het meeroeien moest opgeven. Maas viel voor hem in.

De samenstelling was toen:

Abendanon	(slag)
Breebaart	7
Delprat	6
C. Schram	5
Maas	4
Meertens	3
Stoll	2
Lagerwey	(boeg)

Dus 5 van de schitterende ploeg van verleden jaar.

Steeds duidelijker werd het, dat Abendanon niet geschikt was voor slag. Hoeveel moeite de ploeg zich ook gaf het wilde maar niet vlotten, totdat de coach ten slotte besloot om te zien of er met krasse maatregelen niet een verbetering ten goede kon komen.

Zooals gezegd, er kwam versterking in twee oude Frankfort-roeiërs, die nu de plaatsen 2 en 5 innamen. Maas werd slag gezet, zoodat de volgorde werd:

Maas	
Breebaart	7
Abendanon	6
„Frankfort”	5
Delprat	4
C. Schram	3
„Frankfort”	2
Meertens	(boeg)

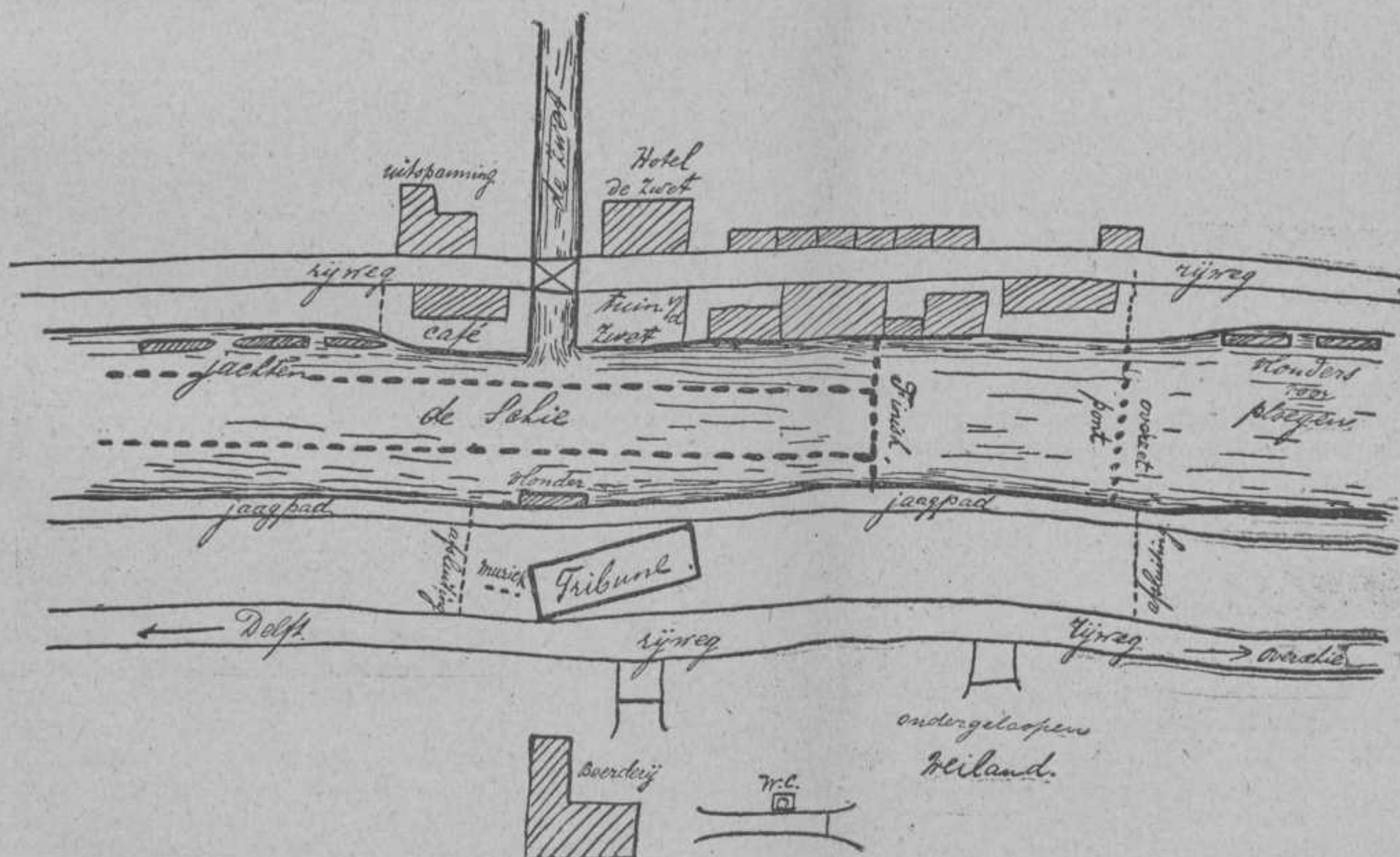
Direct den eersten dag ging het goed. Zondag werd een tocht naar de Wykerbrug gemaakt om het ensemble er in te krijgen. Maandag en Dinsdag werd met veel ernst geoefend en Woensdagavond gaf een werkelijk zeer sterke ploeg te zien, die stukken van 2200 M. met het grootste gemak roeide in een tempo varieerend van 32—36 slagen.

Mocht de ploeg Zondag in dezen vorm roeien, dan bestaat er een groote, een zeer groote kans, dat niettegenstaande de meest mogelijken tegenspoed, ook dit jaar weer Laga het van hare concurrenten zal winnen."

Dank zij deze wonderlijke metamorphose, is de kans dus nog niet verkeken, al lijkt mij bovenstaande veronderstelling wel wat bout. Het voornaamste is m. i. dat de roeiërs het bijna onmisbare zelfvertrouwen weer hebben teruggekregen; nu zij weten, waartoe ze in staat zijn, moeten ze Zondag naar de race gaan, overtuigd te kunnen en te willen winnen. Dan zal het succes niet uitblijven, dan zal wederom langs de oevers van de Schie een schier eindeloos gejuich opgaan, ter eere van Laga's overwinning, de beste belooning voor de talloze opofferingen, die de roeiërs zich getroost hebben, voor hun toewijding aan Laga en het Corps!

* * *

Door de groote welwillendheid van de redactie der „Sportkroniek”, zijn wij in staat onze lezers een plattegrond en beschrijving van het wedstrijd-terrein aan te bieden, die wij hier laten volgen:

„Het heeft allen schijn, dat de Varsity van dit jaar buitengewoon interessant zal zijn, eerstens omdat de vier ploegen elkaar niet veel zullen toegeven en ook, omdat door het wederom verrijzen der tribune het publiek op aangename wijze van den wedstrijd zal kunnen genieten.

De regeling is in handen van den Laga-president, den heer Mangelaar Meertens, en den secretaris der permanente Commissie, den heer B. de Jonge van Campers Nieuwland.

Het ruwe schetsje van het feestterrein geeft aan, waar de tribune te staan komt, en aangezien de programma's en aan-

plakbiljetten dit niet vermelden, willen we nog meedeelen, dat het publiek de tribune op drie manieren kan bereiken, n.l. gerekend van af Delft, rijdende langs den Rotterdam-schen straatweg voorbij het hotel de Zweth tot aan de overzetpunt ongeveer 100 meter verder, het wandelt dan langs het jaagpad terug naar de tribune.

Ook kan men met de Delftsche stoombootjes direct aan den steiger vóór de tribune aanleggen en ten derde kan men fietsen langs den Z.-W. oever der Schie tot aan een plaats even voorbij de tribune ter hoogte van den finish,

waar een bruggetje geslagen wordt om zoo op het Jaagpad te komen en vandaar de tribune te bereiken.

De vlonders voor de ploegen liggen langs den Rotterdamschen straatweg, direct achter de overzetpont.

Men ziet nog om naar ruime en aangename verkleed-lokalen, aangezien de boerderij, achter de tribune in de Kethelpolder gelegen, alwaar deze reeds besteld waren, onder water staat en dus onbruikbaar geworden is.

Zooals het programma aangeeft, begint de wedstrijd om 1 uur precies en wel met de eerste afdeeling jonge vier Laga—Nereus; direct daarna om 1 u. 10 m. start de jonge vier van Njord voor den walk-over, beide nummers roeien over 2000 meter, terwijl de beslissing om 3 uur zal geroeid worden.

De eigenlijke Varsity begint om 1 u. 30 m. met de eerste afdeeling Njord—Laga, afgaande in de z.g. Boerenzee, en over een afstand van 3000 meter."

J. B. H.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Mr. M. W. F. Treub over het Historisch Materialisme.

In zijne critische beschouwing van het wijsgeerig-economisch stelsel van Karl Marx wordt in de eerste plaats de hoeksteen van het Marxistisch gebouw, nl. de materialistische geschiedenisopvatting door Treub in de onderdeelen nagegaan en beoordeeld.

Schrijver begint met een beknopt overzicht van de sociale en wijsgeerige denkbeelden te geven, die vóór Marx' tijd opkwamen in de hoofden van groote denkers en de kiemen vormden, waaruit zich de Marxistische geschiedbeschouwing heeft ontwikkeld. Achtereenvolgens passeeren Duitsche filosofen en Engelsche economen en utopisten de revue. Dat hierbij helder en duidelijk de groei van de theorie wordt weergegeven, zocals dit geschiedt in „De ontwikkeling van het socialisme van utopie tot wetenschap" door Engels kan niet gezegd worden. In een kort bestek worden een groot aantal stelsels en personen even aangeroerd, de overeenkomst van sommige zaken met de stellingen van Marx aangetoond, zonder behoorlijk op het verband te wijzen. Daarbij wordt de originaliteit van Marx wel niet geheel betwist, maar toch de voorstelling gehuldigd, dat Marx verschillende theoriën tot één wetenschappelijk stelsel samedeedde en aan de beteekenis van Marx als zelfstandig denker veel te weinig waarde gehecht. Dat door Marx werd voortgebouwd op de resultaten door anderen, die eveneens de maatschappelijke vraagstukken bestudeerden, verkregen, spreekt van zelf. Zulks is in 't algemeen de eenige manier, om de wetenschap te beoefenen. Maar aan Marx hebben wij toch de grondvesting der materialistische geschiedbeschouwing te danken, hoewel hij in de manier van denken veel van zijne wijsgeerige wegbereiders overnam, bijv. de dialectische beschouwing der dingen van Hegel. Overigens bewijzen mijns inziens punten van overeenkomst bij Marx en de utopisten slechts het juiste begrip en het heldere inzicht der laatsten in ons maatschappelijk leven en doen deze geen afbreuk aan de oorspronkelijkheid der ideeën van Marx.

Na deze vrij oppervlakkige opsomming en behandeling van voor-marxistische denkers wordt door Treub achtereenvolgens eene uiteenzetting en critiek van het historisch materialisme gegeven, die ons te samen een volledig inzicht verschaffen in de fundamentele historisch materialistische beschouwingswijze, mits wij niet behept zijn met vooroordeelen tegen de socialistische theoriën. Het is nl. beslist noodzakelijk, dat men zich op een even onpartijdig en veelzijdig standpunt plaatst, als de schrijver, anders loopt men gevaar door al de bezwaren tegen ondergeschikte punten der theorie op een dwaalspoor gebracht te worden en van louter boomen het bosch niet te zien m. a. w. de hoofdgedachte der theorie niet te begrijpen. Reeds de objectieve beschouwingen worden sterk gekruid door critische opmerkingen, aanduiding van tegenstrijdigheden en dergelijken, om daarna in de critiek tot de principiele bezwaren tegen het stelsel te geraken.

In het eerste hoofdstuk wordt het „materialistische uitgangspunt" behandeld, volgens hetwelk de gedachte het spiegelbeeld is der werkelijkheid, onze geest lijdelijk is en

slechts werkt, wanneer hij daarvan van de materie de impuls ontvangt. Treub wijst hier op enkele in 't oog vallende gebreken dezer theorie, o. a. dat de geaardheid van het menselijke hoofd bij verschillende individuen, om het materiele leven te weerspiegelen geheel wordt voorbijgezien door de Marxisten.

Schrijver merkt op, dat wanneer het van buiten komende materiele in ideëele gewaarwordingen, gevoelens en gedachten wordt omgezet, hierbij hetzij in de natuur, die weerkaatst wordt, hetzij in de geest zelf iets ideëels in het spel moet zijn, teneinde dit te bewerkstelligen, bijgevolg het denken iets anders is dan uiting van stoffelijke bewegingen en zulks in strijd is met het (natuurwetenschappelijk) materialisme. Nu kan hier mijns inziens tegen ingebracht worden, dat al mogen Marx en Engels materialisten geweest zijn, een Marxist nooit het natuurwetenschappelijk materialisme ter verklaring zijner theorie vooropgesteld heeft. Zijne beschouwingswijze was slechts deze dat in de maatschappij de productie en hare ontwikkelingswetten dezelfde rol vervullen als voor den materialist de materie en zijn bewegingswetten in de natuur. Evenals er in het heelal voor den materialist niets is buiten de materie en alles beheerscht wordt door de bewegingswetten der stof, is er voor den orthodoxen Marxist in de menselijke samenleving geen andere drijfveer dan voorziening in menselijke behoeften. Treub zegt in de inleiding, dat er verband bestaat tusschen natuurwetenschappelijk en historisch materialisme, maar dit komt mij onjuist voor. Wij hebben slechts te doen met eene analoge beschouwingswijze van de ontwikkelingsgang der natuur en de geschiedenis der maatschappij. Schrijver zegt dan ook dat de theorie niet staat of valt met het materialistisch uitgangspunt, doch eenige herziening behoeft bij het verlaten van dit uitgangspunt. Was het materialisme werkelijk uitgangspunt, de theorie zou volgens Treubs eigen redeneeringen daarmee wel degelijk moeten staan of vallen.

Daarna wordt Hegels dialectiek en zijne toepassing in de leer van Marx behandeld. Hegel gebruikte de dialectische methode in zijne begripsphilosophie. Hieronder werd dan verstaan, dat evenals alles wat eindig is aan voortdurende verandering onderhevig is en zich in iets anders oplost, dat daaraan tegengesteld is, ook de begrippen, die voortvloeien uit de eindige wereld der verschijnselen, voortdurend in elkaar overgaan en steeds in een begrip reeds iets aanwezig is van de tegenstelling, die daaruit zal voortkomen. Daarbij komt dan nog, dat volgens Hegel door eene plotselinge vermeerdering of vermindering in quantiteit tevens eene kwalitatieve verandering kan plaats hebben waaraan men den naam van omslagtheorie geeft. De dialectiek, zoowel als de daarmede samenhangende omslagtheorie werden door Marx bij de opstelling van zijn stelsel in praktijk gebracht.¹⁾

Traub meent, evenals de revisionist Bernstein, dat de dialectische omslagtheorie ten onrechte door Marx werd gebruikt, om eene ontwikkeling der maatschappij met politieke sprongen of katastrofen te verklaren. Ongetwijfeld is door Marx te weinig aandacht geschonken aan de intellectuele rijpheid van het proletariaat die noodig is om eene sociale revolutie (niet gewelddadig) te doen slagen. Hij liet m. a. w. geen voldoende kwalitatieve verandering aan de quantitatieve omzetting der sociale revolutie voorafgaan.

Ook over de gevaren van de dialectische methode van denken in 't algemeen oordeelt Traub evenals de revisionisten en meent, dat deze Marx verleidde tot geheel willekeurige veronderstellingen. Een feit is o. a., dat Marx zich totaal vergist heeft in den tijd, die noodig zou zijn voor de ontwikkeling der kapitalistische maatschappij tot de socialistische. Het is zeer wel mogelijk, dat de dialectische denkwijze tot deze en dergelijke dwalingen aanleiding heeft gegeven, maar zij blijft niettemin, mits goed toegepast, van groote waarde voor de historisch materialistische geschiedenisopvatting. De kwestie draait mijns inziens slechts daarom, of de krachten aanwezig zijn, die een dialectische verandering tot stand moeten brengen. Om de krachten aan te toonen, die de neiging hadden de dialectische omzetting van de kapitalistische productiewijze in de socialistische te doen plaats grijpen. Schreef Marx zijn standaardwerk „Das Kapital" en bijgevolg ben in het allesbehalve eens met Traub, waar hij zegt, dat men elke voorspelling van den noodzakelijken overgang van een bestaanden in een van te

¹⁾ De sociaal-democraat Bernstein leverde een critiek op het Materialisme, die parallel loopt met die van Traub en in hoofdtrekken daarmee overeenkomt, waarbij Traub in juistheid en zuiverheid van uitdrukken ver boven Bernstein staat.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van ZATERDAG 23 MEI 1903.

voren bepaalden, nieuwen maatschappelijken toestand, welke aan de hand der dialectiek gedaan wordt, moet rangschikken onder „de quasi-wetenschappelijke kwakzalverij.”

In het derde hoofdstuk is Treub tot den kern van het historisch materialisme genaderd, zooals die door Marx beknopt werd uiteengezet in de voorrede van „Zur kritik der Politischen Oeconomie,” waarin enkele monumentale stellingen op den voorgrond treden, als: „De productiewijze van het materiele leven bepaalt het sociale, politieke en geestelijke levens-proces in 'talgemeen. Het is niet het bewustzijn der menschen, dat hun zijn, maar omgekeerd hun maatschappelijk zijn, dat hun bewustzijn bepaalt.”

Door Treub wordt hier betoogd, dat door de Marxisten de mogelijkheid, om door menschenlijke wilsluiting verandering in de maatschappelijke productieverhoudingen te brengen, wordt ontken. Nu is dit eene groote ongerijmdheid, want een sociaal-democraat stelt zich juist voor dat de socialistische productiewijze zal verwezenlijkt worden door de wilsuitingen van het proletariaat, maar dan berusten deze volgens den orthodoxen Marxist niet op ideëele of ethische gronden, maar is het proletariaat als 't ware gedwongen door de hoogere ontwikkeling der productie-techniek en de daardoor veroorzaakte onzekere bestaansvoorwaarden. Treub merkt het eene bladzijde verder zelf op, dat Marx elke wilsuiting der individuen als een noodzakelijk gevolg van hunne maatschappelijke positie beschouwt. Denkt men hier nu slechts aan het groote aantal der proletariërs in verhouding tot de bezittende klasse en veronderstelt men scherpe klasse-tegenstellingen (m. i. zal dit niet de voornaamste drijfveer van den klassenstrijd zijn), dan begrijpt men hoe de som hunner wilsuitingen een overwegenden invloed heeft en waartoe deze moet leiden en dan volgt men werkelijk den gedachtengang van Marx, wat bij Treub, als hij dezen den invloed van den wil op de productie laat ontkennen, zeker niet het geval is.

Wanneer de schrijver verklaart, dat door Marx een bres in zijne eigene geschiedbeschouwing geschoten wordt, wanneer deze verklaart, dat de leden der maatschappij (hier het proletariaat) de ontwikkeling der maatschappij kunnen verhaasten, wordt ongeveer dezelfde fout begaan. Wij moeten n.l. opmerken, dat hier gehandeld wordt door den drang der omstandigheden en deze wilsuiting dus weer geheel ligt in de lijn der orthodox-Marxistische theorie.

In de eigenlijke critiek op de Marxistische geschiedbeschouwing wordt allereerst nogmaals uitvoerig betoogd, dat deze op sommige punten in strijd is met het natuurwetenschappelijk materialisme, welke beschouwingen van gering belang zijn en een onvruchtbare critiek vormen, want Treub merkte zooals bovenvermeld is terecht op, dat de theorie niet staat of valt met het materialistische uitgangspunt.

De Marxisten kennen steeds aan de economische oorzaken van de maatschappelijke ontwikkeling een primairen invloed toe, terwijl zij de ideologiën als secundaire invloeden beschouwen, die evenwel van minder belang zijn, omdat zij haar oorsprong geheel en al vinden in de economische toestanden zelve. Deze stelling wordt door Treub, evenals door den neo-Marxistischen Bernstein krachtig bestreden en hierin vind ik, dat men tot op zekere hoogte met den schrijver kan meegaan. Treub geeft in tegenstelling met Bernstein over deze kwestie zeer te waardeeren beschouwingen waarin hij werkelijk verschillende bewijzen geeft voor het aanwezig zijn van ideëele drijfveeren in de geschiedenis der menschenlijke samenleving, terwijl de beweringen van Bernstein bij gebrek aan vasten grond in de lucht zweven. Het zou te ver voeren Treub hier in zijn geheele betoog te volgen, maar het vormt zeker eenige der belangrijkste bladzijden van zijne verhandeling over het historisch materialisme.

Schrijver wijst er o. a. op, dat reeds „het geestelijk leven der weinig ontwikkelde menschenstammen behoeften wekt, die in kracht bij de economische behoeften weinig achter en deze zelfs kunnen overtreffen”, Dus zelfs van die „primitieve volken, waarbij het dierlijke nog zooveel meer overweegt, is het onjuist de beteekenis hunner ideologiën van de organisatie hunner samenleving weg te cijferen of — beter gezegd — die ideologiën op grond eener a-prioristische theorie tot bloote gevolgen hunner economische levenswijze terug te voeren.”

Terecht wordt opgemerkt, dat „tusschen het erkennen van overwegende invloeden van de economische toestanden op de ordening der menschenlijke samenleving en het afleiden van de gansche organisatie van het leven van een volk uit het ontwikkelingsstadium der techniek bij dat volk een breede kloof ligt.”

Waar Treub constateert, dat „bij hooger ontwikkelde volken de ruimte voor het geestesleven in gelijke mate grooter is, als een kleiner deel van hun denk- en arbeidskracht voor de reproductie van het materiele leven wordt vereischt”, dus „de technische ontwikkeling de opkomst toelaat van kunsten en wetenschappen, die van invloed zijn op het gemoeds- en economisch leven”, daar moet in 't oog gehouden worden, dat we hier dan toch met ware klassevoorrechten te doen hebben, daar de arbeiders bijna geheel verstoken blijven van de voordeelen, die door den verhoogden techniek worden opgeleverd. Deze voordeelen eens tot nut der geheele menschheid te doen zijn, is de opgave, die de sociaal-democratie zich stelt.

Bovendien zijn kunsten en wetenschappen in het tegenwoordig tijdperk minder idealistisch en minder van invloed op ons geheele volksbestaan, dan ooit te voren. Wetenschap, kunst en literatuur worden onder de heerschappij van het kapitalisme niet v. n. beoefend uit hoogere roeping, maar meestal uitsluitend om er geld mee te verdienen. Zij zijn tot koopwaren verlaagd. Dit zijn misstanden, die in eene socialistische maatschappij geheel zouden verdwijnen, terwijl het gevoel voor kunst en daarmee het zedelijk bewustzijn enorm zou stijgen. Aan de sociaal-democraten dus de taak, om niet alleen haat en verbittering te wekken tegen het kapitalisme, maar het ideëele leven in de arbeiders wakker te roepen, en deze zullen sterk worden in hun strijd.

Schrijver verdedigt verder de stelling, dat onze juridische en politieke betrekkingen, m. a. w. onze economische toestanden gevormd worden door de heerschende rechts- en moraalbegrippen. Hieraan worden een paar zeer lezenswaardige hoofdstukken gewijd, maar waarin mijns inziens te weinig nadruk is gelegd op de wisselwerking, die door de productieverhoudingen op rechts- en moraalbegrippen wordt uitgeoefend en het klassekarakter, dat de heerschende ideëen over recht en moraal noodzakelijk eigen werd bij ons kapitalistisch productiesysteem ten onrechte niet in aanmerking wordt genomen. Jammer, dat Treub de socialistische moraal der arbeiders-klasse, die thans reeds van belang is voor de maatschappelijke betrekkingen en dit in de toekomst steeds meer zal worden, geheel buiten bespreking liet. Dit zou hem misschien tot verder strekkende conclusie hebben kunnen leiden.

Men moet niet meenen, dat het constateeren van ideëele factoren, als rechts- en moraalbegrippen veel afbreuk doet aan de Marxistische theorie, want we kunnen de invloed der ideologische factoren op de ontwikkelingsgang der maatschappij zoo noodig geheel langs historisch materialistischen weg onderzoeken, waarbij dan vooral de wisselwerking, door de economische toestanden op het geestelijk leven uitgeoefend, in rekening moet gebracht worden.

Ten slotte wijdt Treub in zijn critiek een hoofdstuk aan de kwestie van de vrijen of niet vrijen wil en gaat er van uit dat „de wil der in de maatschappij levende individuen volgen de marxistische voorstelling op hare samenstelling geen invloed hebben kan”. Deze uitdrukking is, zoo niet foutief, toch hoogst onnauwkeurig, waarop boven reeds werd gewezen. Marx gaat n.l. van de geheel andere meening uit, dat wanneer de maatschappij zich gedeeltelijk verandert door de wilsuitingen der individuen, zij hiertoe steeds door de economische toestanden gedrongen worden en hun wil bijgevolg niet vrij is, maar bepaald wordt door de omstandigheden. Houdt men hieraan vast en niet aan de onjuiste gedachte van Treub, dan is hij werkelijk niet in strijd met zijn eigen theorie, zooals Treub meent, wanneer Marx een krachtige oproep richt aan de arbeiders van alle landen, om zich te vereenigen. Hier is toch de kapitalistische productiewijze de aanleiding voor de arbeiders, om zich te vereenigen. Volgens Marx' leer beteekent die oproep, dan ook niets anders dan een aandrang, om krachtiger dan ooit mee te werken aan de noodzakelijke ontwikkelingsgang van het productieproces. Dergelijke aansporingen passen volkomen in het stelsel van Marx en er is hier geen de minste tegenstrijdigheid.

Veel belangrijks zou er nog naar aanleiding van deze hoofdstukken uit het werk van Prof Treub, te bespreken zijn, maar ieder, die zich interesseert voor deze gewichtige verhandeling, leze zelf en trekke zijne conclusiën.

Mijne overtuiging is, dat in onze huidige samenleving meer dan ooit de economische toestanden, m. a. w. de voorziening in onze alledaagsche, menselijke behoeften een overwegende invloed uitoefenen op de ontwikkeling van ons geestelijk en zedelijk leven. Daarom kan ik niet instemmen met Treub's woorden: „Door zijn aprioristisch en niet vol te houden wegcijferen van de beteekenis der menselijke idealen op de maatschappelijke ontwikkeling, sloot Marx zich de deur, die tot de verklaring daarvan toegang kon verschaffen” De menselijke idealen zijn werkelijk in onze moderne maatschappij voor een groot deel begraven onder het dorre egoïsme en daarom te verwaarloozen, maar in de toekomst zal de idee v. n. aan ons maatschappelijk leven, onze handelingen moeten ten grondslag liggen.

v. d. F.

De leiband?

Om te beginnen met het begin; met het hoofd van het stuk des heeren Stekete. Ik ken genoemden heer persoonlijk te weinig om hem bijzondere sympathie of antipathie toe te dragen, doch mij voorloopig als zijn gelijke beschouwende, laat ik mij liever niet meer „ter verantwoording roepen”.

Men heeft uit beide ingezonden stukjes van onzen kant trachten op te maken, dat wij niet durfden of mochten opponeeren.

„Men had”, aldus de heer Stekete, mogen verwachten, dat wij uit eigen beweging zouden protesteeren.

Welnu, wij hebben het niet gedaan. Is dit echter een bewijs, dat wij het persoonlijk met pater Weijers eens zijn? Ik b.v. dweep zeker niet met deze Weijersche redevoeringen, maar, ware dit ook met alle leden der R. K. S. V. het geval, er blijft nog eene reusachtige kloof tusschen deze omstandigheid en openlijk protesteeren van de vereeniging als zoodanig.

Pater Weijers is priester en als zoodanig kan men hem buiten de zaak om, enorm veel schade berokkenen. Is het nu ridderlijk, dit te wagen en wel ten eigen voordeele, nl. om de eer der R. K. Delftsche Studenten omhoog te brengen?

Ik geloof mijn oordeel over dit onderwerp te mogen samenvatten in het Fransche spreekwoord: „Il faut laver ses linges sales dans sa propre famille”.

Ik geef den heer Stekete toe, dat er „linge sale” aanwezig is, in ons gevoel, maar bij ons Katholieken is ook zachtheid en vergevingsgezindheid. Deze laatste twee eigenschappen verbonden met eenheid verschoonen ons van innerlijke vechtpartijen, zooals men wel eens bij andere partijen te zien krijgt . . . . .

Heeft men wat over voor zijne geestverwanten, dan kost dat wel eens moeite en ook verwijten van anderen. Waar bleef dan ook anders de verdienste ervan? Ziedaar de leiband, ziedaar onze „domperstaktiek”.

Ik geloof den heer Stekete nu bevredigd te hebben. Dat de zaak Weijers nu ruste in vrede!

Een veel voorname ding, is de nieuwe aanval van den heer Stekete op R. K. vereenigingen, adviseurs enz. Gaarne wil ik met hem daarover een appeltje schillen.

Het doel onzer vereeniging is u nu bekend, naar ik hoop. Pater Ermann is moderator en houdt meermalen hoogst interessante lezingen. Ook leden der vereeniging en andere sprekers doen dit meermalen. Nu meent u uit het annuaire bewijsstukken te kunnen aanhalen, als zou er geen debat met anderen mogelijk zijn. Dit is geenszins het geval. Debat is wel degelijk mogelijk en is er ook geweest. Maar dwaas is uwe opmerking, als zouden wij voor een goed oordeel ook nog andere sprekers moeten uitnoodigen. Het is geen debaterende club en die kunnen we immers elders gaan hooren. De woorden van Pater Ermann zijn voor ons volstrekt niet bindend. Hij draagt ons alleen de theoriën voor, met voor- en nadeelen. Dit nu is voor ons reeds hoogst leerzaam en het ware te wenschen dat gij, en uw veelzijdig ontwikkelde vriendschaar er meer notitie van naamt. U kunt ten allen tijde geïntroduceerd worden en uw verwijt, dat men zoo weinig van ons merkt, treft dus u zelf.

Gij zijt bang, dat wij tegen het moderne worden opgevoed. Maak u daarvoor niet ongerust. Voor zoover u bedoelt het rationalisme der 19e eeuw hebt gij gelijk, maar dat heeft zijne reden: Wij gaan uit van ons geloof als de wiskunstenaar van zijne wetten.

Tot nog toe is de wetenschap er ook niet mede in strijd gekomen, zulks doen wel eenige moderne theoriën, maar waar eene leer niet vastgesteld is, kunnen wij even goed oordeelen als anderen en betreft het nog geen wetenschap. Dan komen wij met het geloof aan. Het geloof kan niet weten, want dan is het begrip, „gelooven” opgeheven. Ziedaar de leiband van ons geloof. Ik noodig u beleefd uit, mij eenige wetenschappelijk bewezen feit op te noemen, in strijd met onzen leer. U ziet welk een gewichtigen rol het geloof speelt. Tevens zult u inzien, dat deze onwrikbare rots de half-wetenschap in den weg staat en daar deze juist zeer up-to-date is, noemt men ons onmodern.

Ziedaar, ook op welke wijze en in hoeverre wij aan den leiband des priesters loopen!

L. B. HUIJGEN.

LITTERATUUR EN KUNST.

Percy. Bysshe. Shelley.

ZIJN VRIJHEIDS-EVANGELIE. DE „ODE TO THE WEST WIND”. SHELLEY'S DOOD.

Yet Freedom, yet, they banner, torn but flying,
Streams like a thunder-storm against the wind.
BYRON.

Wat mij het meest in Shelley bekoort, is zijn machtige, alles-overweldigende passie voor de Vrijheid. Het is deze ontombare uiting der meest grootsche individualiteit, die bovenal het eigendom van den teeren, bijna-vrouwelijk-tengeren jongen man was. Nooit heeft een menschelijk wezen luider en klankvoller de Vrijheidsbazuin doen schallen, nooit heeft de Vrijheids-Idee een meer devoten vereerder gevonden. Behalve in Byron misschien. Doch de bitterheid en haat, die zijn grooten tijdgenoot vaak overmeesterden, waren Shelley vreemd, zijn Vrijheidspassie werd slechts geëvenaard door de wijdheid zijner Liefde, voor de menschen en voor de natuur. Uitgestoot door zijn landgenooten, verguisd en vervolgd als een „vervloekte atheïst”, wapende hij zijn hart met een pantser van rustige standvastigheid en wist zijn machtig Liefde-gevoel onbesmet en onverzwakt te bewaren.

Shelley's genius was de stormende heraut der naderende revoluties.

Hij ziet zich zelf den bevrijder der menschelijke geest, den voorbode van de geestes-lente, die hij komen voelt, als wier apostel en verkonder hij geroepen is, al weet hij haar lichtenden opgang niet meer te zullen beleven.

Op een stormigen herfst-dag, aan den oever der Arno bij Florence, schreef hij zijn meesterwerk, zijn „Ode To The West Wind”.

In den tegelijkertijd milden en verfrisschenden storm der Cisalpijnische regionen, voelt Shelley de kracht, het meesleepende van zijn hartstocht; de herfstwind, die als een onzichtbare geest de verwelkte blaren „Yellow, and black, and pale, and hectic red” voor zich uitjaagt, die de verstrooide zaden naar hun donker winter-bed voert, waar zij liggen koud en laag als in een graf — tot eens de lente-storm, haar „azure sister of the spring” als een klaroen de droomende aarde zal wekken en met tinten en kleuren heuvel en vlakte vullen —; hij is voor hem het symbool van zijn eigen geest, en hij roept hem aan in volle overgave, hartstochtelijk vragende om inspiratie en kracht om weerstand te kunnen bieden aan de wreede aanvallen, waaraan hij blootstaat, en de ontmoediging, die hem somwijlen te overstelpen dreigt:

Wild Spirit which art moving everywhere;
Destroyer and preserver; hear, O hear!

Dan weer zingt hij, hoe de wind de losgerukte wolken meevoert, hoe zij wapperen in het azuur als het lichte haar van het hoofd eener toornige Maenade; om ten slotte de volle kracht zijner passie uit te storten in de woorden:

If I were a dead leaf thou mightest bear;
If I were a swift cloud to fly with thee;
A wave to pant beneath thy power, and share

The impulse of thy strength, only less free
Than thou, O uncontrollable! if even
I were as in my boyhood, and could be

The comrade of thy wanderings over heaven,
As then, when to outstrip thy skiey speed
Scarce seemed a vision, — I would ne'er have striven

As thus with thee in prayer in my sore need.
Oh! lift me as a wave, a leaf, a cloud!
I fall upon the thorns of life! I bleed!

A heavy weight of hours has chained and bowed
One too like thee — tameless, and swift, and proud.

Make me thy lyre, even as the forest is:
What if my leaves are falling its own?
The tumult of thy mighty harmonies

Will take from both a deep autumnal tone,
Sweet though in sadness. Be thou, Spirit fierce,
My spirit! Be thou me, impetuous one!

Drive my dead thoughts over the universe,
Like withered leaves, to quicken a new birth;
And, by the incantation of this verse,

Scatter, as from an unextinguished hearth
Ashes and sparks, my words among mankind!
Be through my lips to unawakened earth

The trumpet of a prophecy! O Wind,
If Winter comes, can Spring be far behind?

Op den 4en Augustus 1792 was Englands grootste lyrische dichter geboren, nog geen volle dertig jaren later, werd op het protestantsche kerkhof te Rome, zijn naam gebeiteld op de tombe, waaronder zijn asch rust.

Over zijn dood verhaalt Georg Brandes het volgende: *) „Zijn laatste reis van Livorno naar Lerici, toen hij door een plotseling-opkomenden storm overvallen werd, en waarvan hij niet meer levend terug kwam — de lange dagen, die zijn vrouw in vreeselijken angst doorbracht, terwijl zij langs de Italiaansche kust naar hem zocht — dan het vinden van het onherkenbare lijk.

Een verordening bepaalde als maatregel tegen de pest, dat alles, wat aan de kust op het land aanspoelde verbrand moest worden. Byron maakte zich deze omstandigheid te nutte, om Shelley in overeenstemming met zijn karakter een grieksch-heidensche teraardebestelling te doen geworden.

Reukwerk, wijn, zout en olie werden op den brandstapel gestrooid evenals in het oude Hellas. Het was een mooie dag en een prachtig schouwspel — de kalme, rustige zee en de Apenijnen op den achtergrond. Een kleine vogel zweefde om den brandstapel en liet zich niet verjagen. De vlam steeg machtig en goud omhoog. Het lijk werd verteerd, maar tot aller verwondering bleef het hart onaangetast, en Trelawney **) ontrukte deze reliqui aan den gloeienden stapel en verbrandde zich hierbij de hand. De asch werd naast de pyramide van Cestius te Rome bijgezet, die Shelley zulk een schoone rustplaats geleken had”.

J. B. H. COENEN.

*) GEORG. BRANDES. Die Hauptströmungen der Literatur des neunzehnten Jahrhunderts. Vierter Band: Der Naturalismus in England (pag. 380).

**) Een van Shelley's beste vrienden.

Onlangs verscheen bij den uitgever Laurens Hansma te Apeldoorn het „Fotografisch Jaarboek voor de jaren 1902 en 1903” onder redactie van J. J. M. M. van den Bergh.

Eindelijk is het dan verschenen en dezen keer mogen we werkelijk zeggen: beter laat dan nooit. Het boek toch bevat inderdaad veel belangrijke bijdragen. In het voorwoord deelt de redactie mede, waarom in het jaar 1902 geen jaarboek verscheen. Dit was te wijten aan bezwaren, die zich, zeer ten ontijde en buiten schuld van redactie en uitgever, voordeden en die een zoo belangrijke vertraging veroorzaakten, dat het raadzaam scheen de uitgave uit te stellen, ten einde de jaren 1902 en 1903 in één boek samen te vatten. Dat zulks ditmaal geschied is levert echter geen

antecedent op voor andere jaren. Integendeel meenen zij op goede gronden te mogen verwachten, dat het boek voortaan geregeld ieder jaar zal verschijnen.

Het eerste waar ons oog op valt is het fotografisch jaaroverzicht, voor een jaarboek wel wat al te oppervlakkig, al geven we toe, dat de afgelopen jaren niet veel te bespreken gaven. Dan komen de posttarieven, die op deze plaats al een heel zonderlinge indruk maken, nu de kalender dezen keer ontbreekt. Ze hadden gevoegelijk met de hierop volgende tabellen een plaats achterin het boek kunnen hebben.

Vervolgens vinden we een aardig geschreven artikel over fotografische kunstenmakerij, dat stellig vele lezers er toe zal opwekken ook eens aan dit gedeelte der fotografie hun krachten te beproeven. Daarop volgen voor het meerendeel goed geschreven artikelen o. a.: Iets over landschapsfotografie, fotografie en luchtscheepvaart, beeldscherpte, fotografie en perspectief, ontwikkeling zonder donkere kamer, en iets over matlak.

Na nog een paar kleinere bijdragen komen we aan de recepten en tabellen, die ons inziens het voornaamste deel van 't jaarboek vormen. Het steeds bij de hand hebben toch van een 150 tal recepten, betrekking hebbende op bijna alle fotografische procédés, levert een groot gemak op, terwijl de tabellen ook een krachtige hulp voor den amateur zullen zijn.

Een enkel woord nog over de illustraties. We kunnen hiermede kort zijn; er is er n.l. slechts één, een heliogravure, goed uitgevoerd, doch die den lezers van 't Weekblad voor fotografie wel niet onbekend zal wezen.

Wat echter een onbevredigenden indruk op ons maakte was het totaal ontbreken van een lijst van donkere kamers in den lande, waar de reizende amateur zijn platen kan wisselen, en het niet aanwezig zijn van een lijst van de fotografische vereenigingen in Nederland.

Zooals we reeds zeiden, het geheel is zeer aanbevelenswaardig, te meer daar het met een duidelijke letter gedrukt en van een net bandje voorzien is.

K.

PLAATSELIJK NIEUWS.

Inwijding der Nieuwe Concertzaal van Stads Doelen.

Dinsdag j.l. is Delft eindelijk een goed aan de eischen voldoende Concertzaal rijk geworden. Voor hen, die zich reeds jaren ergerden aan de absolute ongeschiktheid der schouwburgzaal voor dit doel, met hare allernaarste accoustiek, is dit ongetwijfeld een heugelijk feit.

De nieuwe zaal doet zich goed voor met hare lichte kleuren, moderne versiering en ruime garderobes en zal, berekend als zij is op 800 personen, in normale omstandigheden ongetwijfeld alleszins voldoende zijn.

In normale omstandigheden zeg ik, want bij eenige afwijking hiervan meen ik ernstig aan die geschiktheid te moeten twijfelen. Voor ons heeft, ook tengevolge van de hooge subsidie door het D. S. C. verleend, de nieuwe zaal natuurlijk de grootste beteekenis, in verband met het aanstaande lustrum; waar wij de traditioneele feesttent lieten varen en zoo'n belangrijk aandeel hadden in het tot stand komen van het nieuwe gebouw mag terecht geëischt worden, dat dit minstens even goed aan het doel zal beantwoorden.

En hiervan ben ik allesbehalve overtuigd; wie gezien heeft, hoe de zaal j.l. Dinsdag bij een ietwat abnormale opkomst reeds overvol was, zal mijn vrees moeten deelen, te meer, daar de bij het lustrum noodzakelijke versieringen haar nog kleiner zullen maken.

Gelukkig mogen we aannemen, dat de senaat, die toch ongetwijfeld inzage van het ontwerp gehad heeft, deze quaestie ernstig genoeg onderzocht heeft en, indien er grond voor onzen twijfel bestond, natuurlijk tegen de aanname der verleende subsidie zou geadviseerd hebben.

C.

 ADVERTENTIEN.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van Mevrouw de Wed. A. S. HOOGEWERFF—VAN HEEL, betuigen de ondergeteekenden hun hartelijken dank.

DELFT, 22 Mei 1903. Prof. S. HOOGEWERFF.
A. J. HOOGEWERFF—VAN STOLK.
A. N. HOOGEWERFF.
N. A. HOOGEWERFF.

Tegen September **te huur** voor twee Heeren: een **grote, net gemeubileerde**

VOORKAMER

met **twee frissche Slaapkamers**, alles eerste étage.
Adres GEER 64.

Gedurende de lustrumfeesten een **Zijkamer met frissche Slaapkamer**, ook afzonderlijk, te huur.

Adres: OUDE DELFT 42.

Oranje Limonade

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,
Telefoonnummer 188. Hypolitusbuurt 2.

Met September **te huur:**
gemeubileerde KAMERS

voor 1 en 2 Heeren.
Adres: OUDE DELFT 210.

IJ. VAN WOERDEN,
Choorstraat 11, DELFT.

Van af heden verkrijgbaar:

Fijnste kwaliteit versche
Delftsche Grasboter.

Deze Boter is van **Naamstempel** voorzien.

Alvorens op reis te gaan, verzuime men niet, zich van de meest gebruikte **PLATEN** of **FILMS** te voorzien.

Voor DELFT zijn de **Anilin-, Lomborg-, Barnet-, Marion- en Imperial-Platen**, alsmede de **Agfa Rolfilms** uitsluitend verkrijgbaar in het

FOTO-ARTIKELEN-MAGAZIJN
Brab. Turfmarkt 65. **ADR. VAN OOSTEN.**

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.
Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Abonneert U op

„SPORTKRONIEK”

Weekblad voor Sport.

Verschijnt Donderdags.

Abonnementsprijs / 3,50 (bij vooruitbetaling).

Uitgever: J. WALTMAN Jr. — Delft.
